

Микола Степаненко

ПОЛТАВЩИНА ЗРОСТИЛА ГРОНО УКРАЇНСЬКИХ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦІВ (енциклопедична довідка)

Змагатися з літературними традиціями, літературно-мистецьким талантом Полтавщини складно. І це не просто гучні слова чи вияв якогось провінційного патріотизму. Ніхто не заперечить, що на письменницькому полі краю, якому понад 1100 літ, родило рясно в усі часи української історії.

Відомо, що красне письменство завжди супроводжують думки, міркування про нього, тобто наука про літературу. У різних царинах її – теорія, історія літератури, літературна критика, бібліографія, текстологія, літературознавча історіографія – доблесно потрудилися колись і нині сумлінно працюють дослідники-філологи, які своїм життєвим і творчим шляхом пов'язані з Полтавщиною. Про все це йтиметься в майбутній книзі «Літературознавча Полтавщина». Читачам «Рідного краю» пропонуємо матеріал про вклад у наше літературознавство докторів філологічних наук, професорів – уродженців краю, що дав світові мудрого Григорія Сковороду, який достойно завершив період старої української літератури, і талановитого Івана Котляревського, який розпочав її нову добу.

БОВСУНІВСЬКА Тетяна Володимирівна (16.02.1960, м. Кременчук Полтавської обл.) –

учений-літературознавець, доктор філологічних наук (1998), професор.

Закінчила Дніпропетровський державний університет ім. 300-річчя воз'єднання України з Росією (нині національний університет ім. Олеся Гончара) (1982), аспірантуру Інституту літератури

ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР (1987). З 1982 до 1984 учитель української мови і літератури СШ № 22 м. Дніпропетровська, з 1987 до 1997 науковий співробітник Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, з 1997 до 2001 – завідувач кафедри української філології

Київського славистичного університету, з 2001 до 2003 – професор кафедри теорії та історії світової літератури Київського національного лінгвістичного університету, з 2003 дотепер професор кафедри зарубіжної літератури Київського національного університету ім. Тараса Шевченка.

Сфера наукових інтересів: історія літератури доби романтизму, жанрологія, когнітивне літературознавство.

Пр.: Історія української критики та літературознавства. – К.: Либідь, 1996 (у співавт.); Феномен українського романтизму: етногенез та теогенез. – К., 1997; Феномен українського романтизму: ейдетика. – К.: ІЛНАУ, 1998; Історія української естетики I пол. XIX століття. – К.: ІЛНАУ, 2001; Українська бурлескно-трагедійна література першої половини XIX століття в аспекті функціонування комічного. – К.: КНУ, 2006; Основи теорії літературних жанрів. – К.: КНУ, 2008; Теорія літературних жанрів: жанрова парадигма сучасного зарубіжного роману: підр. – К.: КНУ, 2009; Когнітивна жанрологія та поетика. – К.: КНУ, 2010.

А-ра: Соловей Елеонора. Реабілітація романтизму // Критика. – 1998. – № 9 (11); Жінки-вчені Києва. – К., 2003; Інститут філології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wiki.univ.kiev.ua/index.php?title>

ГУНДОРОВА Тамара Іванівна (уродж. Бровіньок; 17.07.1955, с. Климівка Карлівського р-ну Полтавської обл.) – філолог, учений-літературознавець, доктор філологічних наук (1996), член-кореспондент НАН України (2003).

Закінчила Климівську 8-річну СШ (1970), Федорівську СШ (1972) Карлівського р-ну, Київський

державний університет ім. Т. Г. Шевченка (нині національний університет ім. Тараса Шевченка) (1977), аспірантуру Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР (тепер НАН України) (1980), у якому працює з 1980 дотепер: молодший науковий співробітник (1980–1986), науковий співробітник (1986–1990), старший науковий співробітник (1990–1997), провідний науковий співробітник (1997–2003), завідувач відділу теорії літератури (з 2002).

Читала лекції в Київській державній консерваторії ім. П. І. Чайковського (тепер Національна музична академія України), Київському національному університеті ім. Т. Г. Шевченка (2005–2010), Національному університеті «Києво-Могилянська академія» (1994–1997), Торонтському університеті (Канада) (1999), Українському Вільному Університеті (Мюнхен, Німеччина) (2003, 2005), Гарвардському університеті (США) (2004, 2009). Перебувала на стажуванні в університеті Монаша (Мельбурн, Австралія) (1991–1992), у Гарріманівському інституті Колумбійського університету (1998), в Українському дослідницькому інституті Гарвардського університету (2001, 2009), у Славістичному дослідницькому центрі (Slavic Research Center) Хоккайдського університету (Японія, 2004).

Т. Г. – асоційований співробітник Гарвардського українського дослідницького інституту (США) (з 2012) і декан Українського Вільного університету (Мюнхен, Німеччина) (з 2011). Наукові праці Т. Г. перекладено англійською, польською, чеською, російською мовами.

Науково-дослідницька діяльність Т. Г. відзначена стипендіями ім. Фулбрайта (1997 і 2011, США), Інституту Відкритого суспільства (1994, 1998, Угорщина), ім. Шкляра (2001, США) та стипендією для визначних дослідників ім. Петра Яцика (2009, США).

Коло наукових інтересів: літературознавство, сучасна теорія, історія новітньої української літератури XIX–XX сс., культурних студій (гендерна теорія, постколоніальні студії, теорія масової культури), літературна критика.

Т. Г. опублікувала понад 200 наукових праць, з-поміж яких 9 монографій. Її дослідження присвячені актуальним питанням сучасного літературознавства і критики, а також історії української літератури й актуальної сучасної літератури. Т. Г. – авторка оригінальних концепцій, пов'язаних із теорією модернізму й постмодернізму та їхніми модифікаціями в українській літературі, розробник теорії та історії кічу в новочасній літературі й культурі, один із засновників феміністичної літературознавчої критики та постколоніальної культурної критики в Україні. Визнання в Україні й поза її

межами здобули студії вченого, присвячені інтерпретації творчої індивідуальності І. Франка та О. Кобилянської, а також наукові розвідки із сучасної української літератури (постмодерний і післяпостмодерний періоди).

Т. Г. – відповідальний редактор збірників «Теоретичні Ревізії» (збірник перший, 2008; збірник другий, 2008).

Член редакційної колегії видань *Journal of Ukrainian Studies*, *Harvard Ukrainian Studies*, «Київська старовина», «Український гуманітарний огляд». Віце-президент Міжнародної асоціації українців (2002–2005), член-кореспондент Національної Академії наук України (з 2003), президент Міжнародної асоціації гуманітаріїв (з 2012).

Заслужений діяч науки і техніки України (2006). Нагороджена премією й золотою медаллю АН України (1986), лауреат премії журналів «Світовид» (1995) та «Сучасність» (2001), премії НАН України для молодих учених (1986), премії ім. Непораного (Канада, 1999), премії НАН України ім. І. Франка (2005) та премії ім. Ковалевих (США, 1997). Книга Т. Г. «Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодерн» здобула перемогу у Всеукраїнському рейтингу «Книжка року – 2005» (номінація «Літературна критика і есеїстика»), а книга «Кітч і література: травестії» – у Всеукраїнському рейтингу «Книжка року – 2008» (номінація «Хрестоматія – Літературознавство»). Книги Т. Г. ставали переможцями Всеукраїнського рейтингу «Книжка року» у 2002, 2005, 2006, 2008, 2009, 2013.

Пр.: Інтелігенція і народ у повістях Івана Франка 80-х років. – К. : Наук. думка, 1985; Франко не Каменяр. – Мельбурн, 1996; Проявлення Слова: дискурсія раннього українського модернізму: постмодерна інтерпретація. – Львів : Літопис, 1997; Фрідріх Ніцше і український модернізм // Слово і час. – 1997. – № 4; *Europejski modernizm czhy europejslie modernizmu? (Z perspektyvy ukrainskiej) // Odkrywanie modernizmu. Przeklady i komentarze. Red. R.Nycha. – Krakow, 1998; Модернізм як еротика «нового» : (В. Винниченко і Ст. Пшибишевський) // Слово і час. – 2000. – № 7; Перевернений Рим, або «Енеїда» Котляревського як національний наратив // Сучасність. – 2000. – № 4; У колисці міфу, або Топос Києва в літературі українського модернізму // Київська старовина. – 2000. – № 6; Інтелектуальна дистопія Юрія Луцького // Юрій Луцький. Літературна політика в радянській Україні. 1917–1934. – К. : Гелікон, 2000; Ольга Кобилянська contra Ніцше, або Народження жінки з духу природи // Гендер і культура : зб. статей. – К. : Факт, 2001; Історіографічна формула Григорія Грабовича*

// Сучасність. – 2001. – № 6; Методологічний тиск // Критика. – 2002. – Ч. 12 (62); *Femina melancholica*. Стаття і культура в гендерній утопії Ольги Кобилянської. – К. : Критика, 2002; Карнавал после Чернобыля: (топография украинского постмодернизма) // Постмодернизм в славянских литературах. Институт славяноведения. – Москва, 2004; «Малоросійський маскаррад»: колоніальний дискурс в «Енеїді» Котляревського та навколо неї // На щедрый вечер : зб. на пошану Євгена Сверстюка. – Луцьк, 2004; Соцреалізм як масова культура // Сучасність. – 2004. – Ч. 6; «Марлітівський стиль»: жіноче читання, масова література і Ольга Кобилянська // Гендерна перспектива. – К. : Факт, 2004; Післячорнобильська бібліотека: український літературний постмодерн. – К. : Критика, 2005; Жіночий роман // Незнайома. Антологія української «жіночої» прози та есеїстики другої пол. ХХ – поч. ХХІ ст. Авторський проект Василя Габора. – Львів : Піраміда, 2005; Слідами Адорно: масова культура і кіч // Критика. – 2005. – Ч. 1–2 (87–88); Український окциденталізм: бути чи не бути Римом? // Критика. – 2006. – Ч. 1–2 (99–100).

А-фа: Автопортрет // Слово і Час. – 2004. – № 2; 50-річчя члена-кореспондента НАНУ Т. І. Гундорової // Вісник НАНУ. – 2005. – № 7; Нова жінка в Академії наук: розмова Людмили Тафан з Тамарою Гундоровою // Кур'єр Кривбасу. – 2005. – № 185; Енциклопедія Сучасної України. Т. 6. Го–Гю / НАН України, Наук. т-во ім. Т. Шевченка, Координаційне бюро Енциклопедії Сучасної України НАН України. – К. : Поліграфкнига, 2006. – С. 639; Кононенко Є. Тамара Гундорова: епоха постмодерну вже закінчується: розмова з академічною жінкою // Україна молода. – 2007. – № 30.

ДЕРЕЗА Людмила Василівна (уродж. Дзубан; 08.01.1961, с. Супрунівка Полтавського р-ну Полтавської обл. – 27.05.2010, там само) – учений-літературознавець, доктор філологічних наук (2005), професор (2008).

Закінчила 8 класів Супрунівської СШ, Кременчуцьке педагогічне училище (1980), філологічний факультет Полтавського державного педагогічного інституту ім. В. Г. Короленка (1984), аспірантуру Харківського державного педагогічного інституту ім. Г. С. Сковороди (нині національний педагогічний університет) (1997), докторантуру Дніпропетровського національного університету (нині національний університет ім. Олеса Гончара) (2002). Працювала вчителем мови і літератури Високовакулівської 8-річної

школи Козельщинського р-ну Полтавської обл. (1984–1987), Супрунівської СШ (1987–1988). У Полтавському державному педагогічному інституті ім. В. Г. Короленка (нині національний педагогічний університет) з 1988: старший викладач (1988–1994), доцент (1997–1999, 2002–2006), професор (із 2008) кафедри зарубіжної літератури. Протягом 2006–2008 працювала на посаді професора кафедри теорії літератури та історії української літератури Горлівського державного педагогічного інституту іноземних мов (нині Горлівський інститут іноземних мов ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»).

Коло наукових зацікавлень: взаємозв'язки фольклору та літератури, проблеми розвитку української, російської та зарубіжної літератур, теорія літератури. Автор понад 100 наукових праць.

Пр.: Російська літературна казка першої половини ХІХ століття : монографія. – Дніпропетровськ, 2001; Російська літературна казка першої половини ХІХ століття в системі жанрів романтизму : монографія. – Полтава, 2003; До проблеми типології російської літературної казки першої половини ХІХ століття // Збірник наукових праць ПДПУ ім. В. Г. Короленка. Серія «Філологічні науки». – Полтава, 2005. – Вип. 1; Жанр філософської казки у світовій літературі : урок компаративного аналізу // Тема. – 2005. – № № 1–2; Трансформація фольклорної казки у творчості Панаса Мирного // Рідний край. – 2005. – № 2; Ми живемо, доки нас пам'ятають : (про відзначення 90-річчя з дня народження Леоніда Бразова) // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. Серія «Філологічні науки». – Полтава, 2007. – Вип. 1; Фольклорні та літературні елементи в оповіданні В. Г. Короленка «Судный день» // VI Короленківські читання : зб. наук. праць. – Полтава, 2007; Про походження одного казкового персонажа // Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Серія «Літературознавство». Ч. 1. – Харків, 2007. – Вип. 2; Епіграф як елемент метатексту // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. Серія «Філологічні науки». – Полтава, 2007. – Вип. 1; Народна казка у «Вечерах на хуторі близ Диканьки» М. В. Гоголя // Література та культура Полісся: проблеми вивчення творчості Миколи Гоголя: підсумки та перспективи. – Ніжин, 2008; Про неунікну єдність протилежностей : (оповідання Валерія Шевчука «Жінка-змія») // Рідний край. – 2009. – № 2.

А-ра: Полтавському педагогічному університету ім. В. Г. Короленка – 100 років: знайомтесь: кафедра світової літератури // Всесвітня література в сучасній школі. – 2014. – № 7–8 (399).

ДОНЧИК Віталій Григорович (15.04.1932, м. Крюків Кременчуцького р-ну, тепер Крюківський район м. Кременчука, Полтавської обл.) –

учений-літературознавець, доктор філологічних наук (1984), професор (1999), академік НАН України (2006).

Походить із родини вчителів. Закінчив 5 класів Дерейвської СШ (1946), Київську спецшколу-інтернат з англійською мовою навчання (1951), романо-германське відділення філологічного факультету Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (нині національний університет ім. Тараса Шевченка) (1956), аспірантуру Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН України (нині НАН України) (1965). Працював у газеті «Молодь України», у Комітеті молодіжних організацій УРСР (референт), літпрацівником (1957–1960), завідувачем відділу критики (1960–1962) у редакції «Літературної газети». З 1962 в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка: молодший, старший науковий співробітник (1965–1986), завідувач відділу української радянської літератури (1986–1992), головний науковий співробітник (1993–1997), завідувач відділу української літератури ХХ століття (1997–2002). Керівник фундаментального академічного проекту «Історія української літератури» у 12 т. У 1992–1993 обіймав посаду заступника голови Київської міської державної адміністрації, голови департаменту з гуманітарних питань. Протягом 1989–1999 очолював журнал «Слово і час».

З 1957 друкується в пресі. Автор 15 літературно-критичних книжок та монографій, близько 800 наукових та інших публікацій.

Основний спектр наукових зацікавлень ученого: розвиток українського роману ХХ ст., проблемно-стильові зміни та еволюції в художньому дослідженні дійсності.

Автор книг «Час і його обличчя» (1967), «До глибин життя», «Грані сучасної прози» (1970), «Єдність правди і пристрасті» (1981), «Український радянський роман: рух ідей і форм» (1987), «Сутність – будівничка» (1984), «Зупинені миті» (1989) та інших розвідок, присвячених творчості О. Довженка, П. Панча («Петро Панч», 1971, 1981), О. Гончара, П. Загребельного («Істина – особистість», 1984), Ю. Мушкетика, Гр. Тютюнника, Є. Гуцала, Л. Костен-

ко, Р. Іванчука та ін. Один з авторів (розділ «Українська література ХХ ст.») науково-монографічного дослідження «Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, 1926–2001. Сторінки історії, 75» (2003).

В. Д. підготував 15 кандидатів та 7 докторів наук. У 1995–2000 був головою Експертної ради з літературознавства при ВАК України, згодом – членом цієї ради. Багатолітній член редколегії Української Літературної Енциклопедії, Бібліотеки української літератури («Наук. думка»), журналів «Слово і час», «Дивослово», «Урок української», «Науковий світ», «Український церковно-історичний журнал» та ін.

З 2003 здійснює керівництво академічним проектом «Історія української літератури» у 12 т., розробив і виклав у численних статтях наукові засади цієї синтетичної праці.

Заслужений діяч науки і техніки України (1997). Нагороджений орденами «За заслуги» III та II ступенів (2007, 2009), двома «Знаками пошани» Київського міського голови за активну участь у справі розвитку та поширенні української мови (2001, 2003), орденом князя Володимира за заслуги перед Помісною Українською Православною Церквою та ін. Член Національної спілки письменників України (з 1965). Лауреат Державної премії ім. Т. Г. Шевченка (1996), Республіканської премії в галузі літературно-художньої критики (тепер ім. О. Білецького) (1984), ім. І. Франка НАН України (2004).

А-ра: Слабошницький М. Літературні видання // Українська мова та література в школі. – 1982. – № 4; Українська Літературна Енциклопедія. Т. 2. Д–К / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. – К.: Укр. Рад. Енциклопедія імені М. П. Бажана, 1990. – С. 94; Шевченківські лауреати. 1962–2007: енциклопедичний довідник / автор-упорядник Микола Лабінський. – 2-ге вид. – К.: Криниця, 2007. – С. 177–179; Андрусак І. На сторожі слова: Віталію Дончику – 75 // Народне слово. – 2007. – 19 квіт.

КОБЗАР Олена Іванівна (21.05.1966, м. Полтава) – учений-літературознавець, доктор філологічних наук

(2012), професор (2013).

Закінчила СШ № 26 м. Полтава (1983), факультет романо-германської мови та літератури Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (нині національний університет ім. Тараса Шевченка), магістратуру (2003), аспірантуру (2005) Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка (тепер національний педагогічний університет), докторантуру Національного університету

«Києво-Могилянська академія» (2010). Працювала вчителем німецької мови в лицей Полтавської сільськогосподарської академії м. Полтава (1999–2000), викладачем (2000), завідувачем (2001–2003) кафедри гуманітарних дисциплін та іноземних мов Полтавської філії Європейського університету, викладачем кафедр романно-германських мов та зарубіжної літератури Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка (2006–2007). З 2007 у Полтавському університеті економіки і торгівлі: доцент (2007–2013), професор (з 2013 і дотепер) кафедри ділової іноземної мови. У 2009 проводила наукові дослідження в Німеччині (університет міста Лейпциг) на запрошення німецької служби академічних обмінів.

О. К. є автором понад 80 наукових і науково-популярних статей, 3 монографій, 6 навчальних посібників, співавтором 2 навчальних посібників для студентів та хрестоматії зі світової літератури для 5 класу «Золота книга читання» (художні твори в оригіналах).

Досліджує творчість Михайла Булгакова.

Пр.: Драматургія Михайла Булгакова: діалог культур. – Полтава : АСМІ, 2005; Драма: еволюція жанру // Всесвітня література в середніх навчальних закладах України. – 2005. – № 10; Вплив інтертексту на жанрову особливість п'єси Михайла Булгакова «Дні Турбіних» // Наукові записки : зб. наук. праць. Серія «Літературознавство». – Харків, 2004. – Вип. 3; Поетика слів у п'єсі Михайла Булгакова «Біг» // Сучасні літературознавчі студії. – К. : Вид-во КНЛУ, 2004. – Вип. 1; Про жанрову природу п'єси Ф. Дюрренматта «Фізики» // Збірник наукових праць: вісник Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – Вип. 5; Проблеми вивчення літератури Швейцарії ХХ століття // Аспекти дослідження іноземних мов і лінгвометодичні основи викладання : зб. статей / за ред. В. К. Зернової. – Полтава, 2007. – Вип. 2; Біблійний інтертекст як провідний концепт в оповіданні В. Г. Короленка «Птахи небесні» // VII Короленківські читання : зб. наук. праць. – Полтава, 2007; Хто є хто в «Ахтерлоо»: (інтертекстуальний аналіз системи образів у п'єсі Ф. Дюрренматта). – Київ, 2007; Міфопоетична парадигма трагедії Ф. Геббеля «Юдїть» // Збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. Серія «Філологічні науки». – Полтава, 2008. – Вип. 1–2 (59–60); Традиції німецької класичної драматургії в творчості Фрідріха Геббеля // Слов'янський збірник. – Полтава : Слов'янський клуб, 2008 – Вип. 6; Еволюція драми у філософсько-естетичних роздумах Фрідріха Геббеля // Нова філологія : зб. наук. праць. – Запоріж-

жя : ЗНУ, 2007. – № 28; Фрідріх Геббель і його епоха : (на матеріалі щоденників німецького письменника) : монографія. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2008; «Слов'янська тема» в німецькій драматургії XVIII та XIX століття // Сучасні літературознавчі студії : зб. наук. праць / гол. ред. В. І. Фесенко. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2008. – Вип. 5. Схід на Заході, Захід на Сході: діалог світоглядних та художніх парадигм; Поняття «міфопоетика»: динаміка досліджень // Нова філологія : зб. наук. праць. – Запоріжжя : ЗНУ, 2009. – № 36; Міфологічний архетип подорожі у трагедії Фрідріха Геббеля «Нібелунги» // Наукові записки Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди. Серія «Літературознавство». – Харків : ППВ Нове слово, 2009. – Вип. 3 (59). – Ч. 1; Стратегії «нової» міфології у творчості Миколи Гоголя та Фрідріха Геббеля // Методика. Досвід. Пошук. Проблеми вивчення шкільних курсів мови та літератури. – Ніжин, 2009. – Вип. XI; Міфопоетика як предмет і метод літературознавчого дослідження // Наукові записки : матеріали конференції. Серія філологічна. – Острогор : Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2010. – Вип. 15; Фрідріх Геббель: художні виміри міфу : монографія. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2011.

КОСАРИК (КОВАЛЕНКО) Дмитро Михайлович (18(31).10.1904, с. Фидрівка, тепер

с. Федорівка Глобинського району Полтавської обл. – 21.11.1992, м. Київ, похов. у с. Федорівці) – український учений-літературознавець, кандидат філологічних наук (1995), письменник.

Походить із селянської родини. Закінчив Харківські вищі педагогічні курси ім. Г. Сковороди (1926).

Належав до літературної організації «Плуг». Упродовж 1938–1952 працював в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР, протягом 1955–1963 – в Інституті мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського АН УРСР (нині НАН України). У роки Другої світової війни був військовим кореспондентом. Досліджував проблему міжнародних українсько-російських, українсько-румунських літературних зв'язків (праці: «Пушкін на Україні», 1937; «Пушкін, Шевченко, Горький в народних перекладах», 1937; «Давид Гурамішвілі», 1950).

Д. К. віднайшов у м. Миргороді Полтавської обл. місце поховання Давида Гурамішвілі. До цього захопив літературознавця П. Тичина, який, працюючи над симфонією «Сково-

рода», зацікавився автором «Давитіані» й накреслив, за його словами, «першу грубу схему біографії, якої ніде нема». 1929 Тичина разом із Петром Панчем відвідав м. Миргород, однак нових відомостей про Гурамішвілі не добув. У Полтавському державному архіві Д. К. знайшов матеріал, із якого стало відомо, що видатний син Грузії постійно проживав у м. Миргороді, батька його звали Георгієм, а дружину – Тетяною Василівною. Продовживши пошук в архіві м. Лубен, він у метричній книзі відшукав записи про смерть поета та його дружини. Отже, могила Гурамішвілі на кладовищі Успенської церкви. Д. К. допоміг сторож цвинтаря Б. Н. Гавриш, який у липні 1940 показав, де спочиває прах Давида Гурамішвілі. У серпні 1946 це підтвердив А. І. Мальяр і 12 жителів міста. 16.02.1948 на підставі документів і свідчень громадян офіційно стверджене місце поховання поета. До 1937 на могилі була чавунна плита з написом «Князь Давид Гурамов», у серпні 1949 на ній установлено пам'ятник (скульптор Я. Ражба, архітектори Ш. Чедія, К. Джанашія).

Д. К. – відомий шевченкознавець. Він з'ясував хронологічну послідовність подорожей Кобзаря по Україні, уточнив низку фактів, що стосуються його біографії (статті: «Вогонь Прометей», 1964; «Шевченко-юнак в Петербурзі: біографічні розшуки», 1949; «Наш Великий Кобзар», 1961; книги: «Шевченко в Яготині: епізод з біографії», 1939; «Войовниче життя Тараса Шевченка». Уфа, 1943; «Життя і діяльність Т. Шевченка». К., 1955; «Шевченківські місця на Україні». К., 1956). Серед шевченкознавчих праць і ті, які стосуються зв'язку Великого Кобзаря з Полтавщиною: «Перебування Т. Г. Шевченка на Полтавщині», 1964; «Уклін Кобзареві: лист білицьким краєзнавцям», 1967; «Великий Кобзар у наших краях», 1974. Опублікував збірки оповідань «Червона купіль» (1926), «Мій азимут» (1931), «Партизанський колодязь» (1932), ліричні повісті «Роботящим умам, роботящим рукам» (1961), «Добром нагріте серце» (1961), «Син-кокос» (1962) та ін.

А-ра: Гурін І. *Письменник, літературознавець: до 70-річчя Косарика // Прапор перемоги.* – 1974. – 31 жовт.; Татаренко В. *Стежками братання // Вітчизна.* – 1984. – № 10; Дмитро Косарик // *Письменники Радянської України 1917–1987: біобібліографічний довідник / автори-упоряд.: В. К. Коваль, В. П. Павловська.* – К.: Рад. письменник, 1988; *Енциклопедія українознавства / гол. ред. В. Кубійович; Наукове т-во ім. Т. Г. Шевченка.* – Львів, 1994. – Т. 3; *Українська Літературна Енциклопедія. Т. 3. К–Н / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка.* – К.: Укр. Рад. Енциклопедія імені М. П. Бажана, 1995. – С. 11; Ротач П. П. *Полтавська Шевченкіана: спроба обласної (крайової) Шевченківської енциклопедії: у 2 кн.* – Полтава: Дивосвіт, 2005. – Кн. 1: А–К. – С. 385;

Степаненко М. І. Літературні музеї Полтавщини. – Полтава: АСМІ, 2006.

КУЛІНІЧ Андрій Васильович (22.11.1921, с. Харківці Полтавської губ., тепер Пирятинський р-н Полтавської обл. – 29.03.2007, м. Київ) – учений-літературознавець, доктор філологічних наук (1966), професор (1968).

1938 вступив на геолого-географічний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка, закінчив філологічний факультет (1949) й аспірантуру цього ВНЗ. Усе трудове життя А. К. – із 1952 – пов'язане з Київським державним університетом (нині національний університет ім. Тараса Шевченка): старший викладач, доцент, професор, завідувач кафедри історії російської літератури (1972–1987). Досліджував історію східнослов'янських літератур ХХ ст., російсько-українські літературні зв'язки. Підготував 35 кандидатів і 5 докторів філологічних наук.

Пр.: Очерки по истории русской советской поэзии 20-х годов. – К., 1958; Русская советская поэзия 30-х годов. – К., 1962; Русская советская поэзия. – К., 1963; Новаторство и традиции в русской советской поэзии 20-х годов. – К., 1967; Сергей Есенин. – К., 1980; Михайло Шолохов. – К., 1984; Александр Твардовский. – К., 1988; Литература русского зарубежья ХХ в.: пособие для студентов. – К., 1998.

А-ра: *Учені вузів Української РСР: довідник.* – К., 1968. – С. 242–243; *Українська Літературна Енциклопедія. Т. 3. К–Н / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка.* – К.: Укр. Рад. Енциклопедія імені М. П. Бажана, 1995. – С. 93.

КУШНІРОВА

Тетяна Віталіївна

(уродж. Ткаченко; 26.08.1975, с. Старий Іржавець Оржицького р-ну Полтавської обл.) – учений-літературознавець, доктор філологічних наук (2013), доцент (2008).

Закінчила Оржицьку СШ (1992), Полтавський державний педагогічний інститут ім. В. Г. Короленка (1997), аспірантуру й докторантуру цього ВНЗ.

Працювала вчителем зарубіжної літератури в СШ № 37 м. Полтави (1997–2000). У Полтавському державному педагогічному інституті ім. В. Г. Короленка (нині національний педагогічний університет) з 2005: ст. викладач (2005–2008), доцент (з 2008) кафедри зарубіжної літератури (нині світової літератури).

Коло наукових інтересів: проблеми теорії літератури, російський роман початку ХХ ст. (Андрій Платонов, Михайло Булгаков, Іван Бу-

нін, Іван Шмельов), особливості англійської літератури ХХ ст., роман-антиутопія.

Пр.: Інтерпретація категорії «жанр» у сучасному літературознавстві // Рідний край. – 2009. – № 1; Взаємозв'язок категорій «жанр» і «стиль» у структурі літературного твору // Філологічні науки : зб. наук. праць Полтав. держ. пед. ун-ту ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2009. – Вип. 3; Жанрові особливості оповідання В. Г. Короленка «Соколинець» // Мандрівець. – 2009. – № 5; Жанрові особливості «духовного роману» І. Шмельова «Шляхи небесні» // Вопросы русской литературы. – Симферополь : Крымский Архив, 2009. – Вып. 16; Жанр як структурована категорія сучасного літературознавства // Наукові записки ХНУ ім. Г. С. Сковороди. – Харків : ППВ «Нове слово», 2010. – Вип. 1. – Ч. 2; Проблемні питання типології роману в літературознавстві // Мандрівець. – 2011. – № 1; Жанрово-стильові особливості роману В. Набокова «Запрошення на страту» // Науковий вісник Київського національного лінгвістичного університету. – Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2012. – Вип. 25; Романні обрії російської літератури першої третини ХХ століття : монографія. – Полтава : Видавець Шевченко Р. В., 2012; Особливості хронотопу в романі «Дар» В. Набокова // Філологічні науки : зб. наук. праць Полтавського національного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2013. – Вип. 14.

А-ра: Полтавському педагогічному університету ім. В. Г. Короленка – 100 років: знайомтесь: кафедра світової літератури // Всесвітня література в сучасній школі. – 2014. – № 7–8 (399).

ЛЕВЧЕНКО Михайло Олександрович (04.11.1922, с. Петрівка Пирятинського р-ну Полтавської обл. – 25.01.1989, м. Одеса) – учений-літературознавець, доктор філологічних наук (1967), професор (1969).

До війни навчався в Київському державному університеті ім. Т. Г. Шевченка (нині національний університет ім. Тараса Шевченка), закінчив Одеський державний університет ім. І. І. Мечникова (тепер національний університет).

Викладав літературу в Криворізькому державному педагогічному інституті (нині педагогічний інститут ДВНЗ «Криворізький національний університет»), з 1949 працював в Одеському університеті, де з 1968 до 1989 був завідувачем кафедри літератури. Досліджував історію української літератури (шляхи розви-

тку української прози), українсько-російські літературні зв'язки. Автор книг «На півдні» (1959), «Чехов у зв'язках із Україною» (1960), «Нескорена молодь» (1961), «Роман і сучасність: до проблеми українського радянського роману» (1963), «Епос і людина: про розвиток українського радянського роману» (1967), «Випробування історією: український дожовтневий роман» (1970), «Живий серед живих: В. Маяковський та його українські зв'язки» (1973), «Художній літопис воєнних років: дослідження» (1977). Працював в альманасі «Горизонт». Член Спілки письменників СРСР. Учасник Другої світової війни (полковий розвідник, командир стрілецького відділення, брав участь у боях за визволення Києва, Львова, Праги). Нагороджений медалями «За відвагу», «За бойові заслуги», «За визволення Праги».

А-ра: Полтавчук В. Михайлу Левченку – 60 // Літературна Україна. – 1982. – 4 листоп.; Михайло Левченко [Некролог] // Літературна Україна. – 1989. – 2 лют.; Українська літературна Енциклопедія. Т. 3. К–Н / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. – К. : Укр. Рад. Енциклопедія імені М. П. Бажана, 1995. – С. 149–150; Михайло Олександрович Левченко : біобібліографічний покажчик / упоряд. О. І. Кравченко, ред. М. П. Десенко. – Одеса : ОНБ ім. М. Горького, 2000. – (Письменники Одеси. – Вип. 16); Ротач П. П. Полтавська Шевченкіана: спроба обласної (крайової) Шевченківської енциклопедії : у 2 кн. – Полтава : Дивосвіт, 2005. – Кн. 2: А–Я. – С. 25–26.

НЕЖИВИЙ Олексій Іванович (09.03.1957, с. Хитці Лубенського р-ну Полтавської обл.) – учений-літературознавець, письменник, краєзнавець, публіцист, доктор філологічних наук (2013), професор (2011).

Закінчив Калайдинцівську СШ Лубенського р-ну (1974), філологічний факультет Луганського державного педагогічного інституту ім. Т. Г. Шевченка (1984). Працював механізатором у рідному селі (1974–1975). Учителював у Хитцівській і Тишківській 8-річних школах Лубенського р-ну (1975, 1977–1980). Упродовж 1984–1993, 1997–2014 працював у Луганському державному педагогічному інституті ім. Т. Г. Шевченка (нині національний університет), з 1993 до 1997 – у Луганському інституті внутрішніх справ МВС України. За сумісництвом викладав українську мову й літературу в СШ № 18 м. Луганська (1984–1985), спеціалізованій школі № 1 м. Луганська (1987–1991), був заступником директора Луганського навчально-виховного

об'єднання (2003–2004), викладачем Луганського інституту післядипломної педагогічної освіти (1984–2006). З вересня 2014 професор кафедри філософії і економіки освіти Полтавського обласного інституту післядипломної освіти педагогічних працівників ім. М. В. Остроградського.

Захистив першу в Україні докторську дисертацію за спеціальністю 10.01.09 – літературне джерелознавство. Коло наукових зацікавлень: педагогічна спадщина Бориса Грінченка, наукова біографія і творча спадщина Григора Тютюнника, джерелознавство й текстологічна проблематика.

Надрукував понад 350 наукових і науково-популярних праць із літературознавства, історії педагогіки України, фольклористики, методики викладання української мови та літератури, а також понад 700 статей у періодичній пресі.

Автор окремих видань: Григор Тютюнник і Луганщина. – Ворошиловград : Ред.-вид. від. облполіграфвидаву, 1989; Луганщина літературна: первинна організація Спілки журналістів України редакції газети «Наша газета». – Луганськ, 1993; Для рідного слова: творча спадщина Бориса Грінченка і проблеми національного виховання / Луганськ. ін-т внутр. справ МВС України; Ін-т грінченкознавства ЛДП ім. Тараса Шевченка. – Луганськ, 1994; Від слова – до пісні : літературознавчі, педагогічні статті та нариси. – Луганськ : Преса, 1996; Освячені Шевченковим ім'ям. – Луганськ : Світлиця, 1998; Споріднені творчістю. – Луганськ : Книжковий світ, 1998; Учителі придінцевого краю. – Луганськ : Знання, 2002; Час неминущий : літературно-критичні статті та нариси. – Луганськ : Світлиця, 2007; Борис Грінченко: вартовий рідного слова: педагогічна спадщина та проблеми сучасної освіти. – Луганськ : Знання, 2007; Григор Тютюнник: текстологічна і джерелознавча проблематика життя і творчості. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2010; навчальних посібників: Дидактичний матеріал з народознавства на уроках української мови : посібник для вчителя. – К. : Освіта, 1993 (у співавт.); Борис Грінченко у дослідженнях і спогадах. – Луганськ : Янтар, 2013; Із ім'ям Тараса Шевченка : навч. посіб. – Луганськ : Янтар, 2014; багатьох посібників і підручників з літератури рідного краю: Література рідного краю : підручник-хрестоматія: 10–11 кл. – Луганськ : Знання, 2002 (у співавт.); монографії: Життя у слові: джерелознавча проблематика творчості Григора Тютюнника. – К. : Академія, 2014.

Упорядкував і підготував до друку книги: Юрій Єненко – талант людяності: спогади сучасників (1999), Борис Грінченко. Князь Ігор (2000, 2013), Іван Білогуб. Некролог (2000), ...Щоб було слово і світло: листування Григора

Тютюнника (2004), Григор Тютюнник: «Образ України здавна і по сьогодні»: щоденники, записники (2005), Голод 1933 року на Луганщині (2006), Надія Світлична. Твори (2006), Іван Світличний, Надія Світлична. З живучого племені Дон Кіхотів (2008, у співавт. з Михайлиною Коцюбинською), Зранена нація: художня та історична правда в творах письменників Луганщини про голодомори в Україні ХХ століття (2009, 2010), Григор Тютюнник: бути письменником : щоденники, записники, листи (2011), Григор Тютюнник: кіносценарій за романом Григорія Тютюнника «Вир» (2013).

Статті друкувалися в часописах «Дивослово», «Рідна школа», «Слово і час», «Україна», «Березиль», «Вітчизна», «Київ», «Початкова школа», «Педагогіка і психологія», «Рідний край», «Освіта на Луганщині», «Освіта Донбасу», «Бахмутський шлях», «Українська література в загальноосвітній школі» та ін. Був редактором-упорядником «Вісника Інституту грінченкознавства „Слово і пісня Бориса Грінченка”» (1994–1996). Член Національної спілки письменників України (з 1997; з 1999 до 2004 голова Луганської обласної організації Національної спілки письменників України), член Національної спілки журналістів України, Національної спілки краєзнавців України, Полтавської спілки літераторів. У 1989–1991 голова Луганської міської організації Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, у 1991–1994 депутат районної ради м. Луганська.

Лауреат крайових премій ім. Молодої гвардії, ім. В. Сосюри, ім. Панаса Мирного, ім. Володимира Малика, ім. Пантелеймона Куліша, ім. Василя Симоненка, всеукраїнських премій ім. Івана Огієнка, ім. Бориса Грінченка, ім. Дмитра Нитченка, премії Національної спілки письменників України «Благовіст» за кращу книгу року. Нагороджений знаками Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України», «Василь Сухомлинський», Почесною відзнакою Національної спілки письменників України, медаллю «Будівничий України» Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка.

А-ра: Кисельов Ю. Освячені Шевченковим ім'ям // Слово Просвіти. – 1998. – № 7; Бафан Є. «...Я взагалі на листування ледачий» // Перевал. – 2005. – № 3; Березовий Василь. «А душа собі працює на добро» // Визвольний шлях. – 2006. – Кн. 2; Скрипник В. О. Текстологічна студія // Бахмутський шлях. – 2010. – № 3–4; Ільницький М. М. Похвальне слово текстології // Дивослово. – 2011. – № 9; Ільницький Д. Я. «Труди і дні» Григора Тютюнника // Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка: філологічні науки. – 2011. – № 17; Сучасні письменники України : біобібліографічний довідник / упорядник А. Гай. – Біла Церква : МП Видавництво «Буква», 2011.

НИКОЛЕНКО Ольга Миколаївна (уродж. Пельтик; 11.05.1966, м. Полтава) – уче-

ний-літературознавець, доктор філологічних наук (1996), професор (2002).

Закінчила СШ № 28 м. Полтави (1983), Київський державний педагогічний інститут ім. О. М. Горького (нині Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова) (1987), аспірантуру цього ВНЗ (1990), докторантуру Харківського державного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди (нині національний педагогічний університет) (1996). Викладала російську мову та літературу в СШ № 28 м. Полтави (1987–1988). У Полтавському державному педагогічному інституті ім. В. Г. Короленка (нині національний педагогічний університет) з 1990: асистент (1988–1991), старший викладач (1991–1992), доцент (1993), завідувач кафедри (з 1996) світової літератури.

У колі наукових інтересів історія літератури зарубіжних країн, історія російської літератури, компаративістика, методика й методологія викладання літератури у вишах і середніх навчальних закладах України, очолює наукову школу «Традиції та новаторство в літературі». Під керівництвом О. Н. захищено 16 кандидатських дисертацій із літературознавства. Має понад 300 наукових та науково-методичних публікацій, з-поміж яких монографії, посібники, підручники – 16: «Від утопії до антиутопії» (Полтава, 1994), «Сучасна антиутопія» (Харків, 1996), «Зарубіжна література ХХ століття» (К., 1998), «Зарубіжна література ХІХ століття» (К., 1999), «Романтизм у поезії» (Харків, 2002), «Бароко. Класицизм. Просвітництво» (Харків, 2003), «Поезія французького символізму» (Харків, 2003), «Вивчення зарубіжної літератури в 7 класі» (Харків, 2003), «Сучасний урок зарубіжної літератури» (К., 2003), «Зарубіжна література. Тести» (К., 2007), «Зарубіжна література. 8 клас» (Харків, 2008), «Зарубіжна література. 9 клас» (Харків, 2009) та ін.

Автор науково-методичних серій «Скарбниці словесника», «Авторський урок», «Бібліотека вчителя зарубіжної літератури» (видавництво «Ранок», Харків), які рекомендовані Міністерством освіти і науки України та відзначені дипломом у номінації «Навчальна література» на X Міжнародному форумі видавців (Львів, 2003). За результатами Всеукраїнського рейтингу «Книга року 2004» книги О. М. Ніколенко «Бароко. Класицизм. Просвітництво», «Поезія французького символізму» визнані серед

кращих у номінації «Літературознавство, мистецтвознавство, фольклор».

Головний редактор всеукраїнського науково-методичного часопису «Всесвітня література та культура в навчальних закладах України» (Київ, 2000–2002). Постійний член редколегії всеукраїнських наукових та науково-методичних видань: «Всесвітня література в середніх навчальних закладах України», «Зарубіжна література в навчальних закладах України», «Тема», «Гоголезнавчі студії», «Філологічні науки», «Рідний край» та ін.

Керівник держбюджетної теми «Громадянське виховання молоді засобами світової літератури».

Під керівництвом О. Н. проведені міжнародні та всеукраїнські наукові конференції: V, VI, VII, VIII, IX, X, XI Гоголівські читання, IV, V, VI, VII Короленківські читання.

З 1988 до 2000 на Національному телебаченні України (УТ-1, УТ-2) була авторкою та ведучою понад 40 освітніх програм про видатних діячів українського та світового письменства. У 2009 до 200-річчя М. Гоголя у складі творчої групи Полтавської обласної державної телерадіокомпанії «Атава» брала участь у створенні документального фільму «Дороги Гоголя» (автор сценарію і ведуча), «Соловецькі в'язні з України: Микола Зеров» (автор сценарію). Останній здобув 1 місце на міжнародних кінофестивалях «Дніпро-сінема» та «Відкрий Україну».

Заслужений діяч науки і техніки України (2008), лауреат премії ім. Івана Франка (2009), всеукраїнської премії ім. В'ячеслава Чорновола (2012), лауреат обласної премії ім. Панаса Мирного (2009), ім. Леоніда Бразова (2010), лауреат міської премії ім. В. Г. Короленка (2006). Член спеціалізованої ради Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського (2001–2015). Член Спілки літераторів Полтавщини.

А-ра: Полтавському педагогічному університету ім. В. Г. Короленка – 100 років: знайомтесь: кафедра світової літератури // Всесвітня література в сучасній школі. – 2014. – № 7–8 (399).

НОВИЧЕНКО Леонід Миколайович (31.03.1914, с. Русанівка Гадяцького пов. Полтавської губ., тепер Липоводолинський р-н Сумської обл. – 22.11.1996, м. Київ) – літературознавець, критик, доктор філологічних наук.

Походить із сім'ї сільських учителів. Закінчив місцеву початкову школу, Липоводолинську 7-річну школу, Гадяцький педаго-

гічний технікум (1932), Київський університет (тепер національний університет ім. Тараса Шевченка) (1939), аспірантуру Інституту літератури АН УРСР (нині НАН України). Працював завідувачем відділу критики «Літературної газети» (нині «Літературна Україна») та журналу «Радянська література». У роки Другої світової війни був військовим кореспондентом, з 1943 до 1946 – відповідальним редактором газети «Література і мистецтво», з 1950 до 1952 – головним редактором журналу «Вітчизна», з 1954 до 1959, з 1969 до 1971 – заступником голови правління Спілки письменників України. Виконував обов'язки секретаря правління Спілки письменників України і Спілки письменників СРСР. З 1949 в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР (тепер НАН України). Друкуватися почав 1938. Спектр наукових досліджень широкий: теорія, історія літератури, творчість Павла Тичини, Максима Рильського, Мирослава Ірчана, Тараса Шевченка, Василя Еллана-Блакитного, Миколи Бажана, Євгена Плужника, Петра Дорошенка, серед них і письменники Полтавщини: Іван Котляревський, Андрій Головка, Олесь Гончар, Борис Олійник та ін.

Автор фундаментальних праць «Поет і народ: до характеристики художнього методу в ліриці Шевченка» (1938), «Павло Тичина» (1941), «Повість про поета. Лірика М. Рильського» (1942), «Їх ненавидів Тарас» (1943), «Любов і гнів Тараса» (1944), «Історичний маскаррад українського німецького націоналізму: про реакційну романтику минулого» (1946), «Творчість Павла Тичини» (1949), «Літературно-критичні нариси» (1951), «Поезія і революція» (1956), «Мирослав Ірчан» (1958), «Про різноманітність художніх форм і стилів у літературі соціалістичного реалізму», «Про багатство літератури» (1959), «Шевченко і вони» (1961), «Шевченко і сучасність» (1964), «Життя як діяння» (1974), «Український радянський роман» (1976), «Поезія і революція» (1979), «Поетичний світ Максима Рильського» (1980). Брав участь у створенні «Нарису історії української радянської літератури», «Історії української літератури» (1965). Автор книг «„Не ілюстрація – відкриття!“ : літературно-критичні нариси і портрети», (1967), «Вічно новий реалізм» (1982), «Тарас Шевченко – поет, борець, людина» (1982), «Від учора до завтра» (1983), «Вибрані праці» в 2 т. (1984), «Избранные работы» (1985), «Історія української літератури ХХ століття» у 2 кн. (1995, 1998).

Дійсний член Академії наук УРСР (з 1985), секретар відділу літератури, мови і мистецтвознавства АН УРСР (з 1959). Лауреат премії АН СРСР ім. В. Г. Белінського (за дослідження

«Поетичний світ Максима Рильського», 1980), Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка (за книгу літературно-критичних нарисів «Не ілюстрація – відкриття!», 1968), премії в галузі літературно-художньої критики (1977).

Член Спілки письменників СРСР (з 1939). Нагороджений 5 орденами, а також медалями.

Л. Н., за влучною оцінкою Юрія Коваліва, «виявляв рідкісне вміння вловлювати історичну динаміку літературного життя, знаходив адекватну відповідь на його непрості запити, навіть якщо доводилося переглядати власні світоглядні настанови».

*Л-ра: Колесник П. Пафос відкриття // Літературна Україна. – 1968. – 16 лют.; Письменники Радянської України: довідник. – К.: Рад. письменник, 1981. – С. 193–194; Леонід Новиченко [Некролог] // Літературна Україна. – 1996. – 28 листоп.; Ковалів Ю. Леонід Новиченко *semper tiro* і його літературознавча школа // Слово і час. – 2008. – № 9; Шевченківські лауреати 1962–2012: енциклопедичний довідник / автор-упоряд. М. Г. Лабінський. – К.: Крилиця, 2012. – С. 496–497.*

ОСТАПЕНКО Ірина Володимирівна (уродж. Мурашко; 31.07.1961, с. Вирішальне Лохвицького р-ну Полтавської обл.) – учений-літературознавець, доктор філологічних наук (2013), доцент (2005).

Закінчила 8 класів Супрунівської СШ, Полтавський р-н (1976), Кременчуцьке педагогічне училище (1980), філологічний факультет (1980), аспірантуру (2001) Полтавського державного педагогічного інституту ім. В. Г. Короленка (тепер національний педагогічний університет), у якому працювала (з перервами) з 1984 до 1988: асистент кафедри російської мови (1984–1985), світової літератури (1998). Працювала також у Кримському гуманітарному університеті (м. Ялта), Кримському інженерно-педагогічному університеті (м. Сімферополь). З 2003 до 2014 доцент, професор кафедри російської і зарубіжної літератури Таврійського національного університету ім. В. В. Вернадського. Науковий співробітник Кримського центру гуманітарних досліджень, організатор щорічних Кримських міжнародних Чичибабінських наукових читань (з 2005).

Коло наукових зацікавлень: проблематика, поетика, жанри лірики Б. Чичибабіна; пейзаж як картина світу в російській і українській поезії 70–80-их ХХ ст. Автор двох монографій: «Мир Чичибабіна» (2001), «Природа в русській лириці 1960–1980-х годов: от пейзажа к картине мира» (Сімферополь, 2012).

Пр.: Бог у художній системі Б. Чичибабіна // Слов'янський збірник. – Полтава, 2003. – Вип. 2; «Обитель созерцання и любви»: (Б. Чичибабін і А. Грін) // Питання російської літератури: міжвуз. наук. збірник. – 2004. – Вип. 10; «Вселенная свободы и любви»: (Б. Чичибабін і М. Волошин) // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету. Філологічні науки. – Кам'янець-Подільський, 2004. – Вип. 8, т. 2; Проблеми творчості й образ творця в ліриці Б. Чичибабіна // Культура народів Причорномор'я. – 2004. – № 49, т. 2; «Двоемие Гоголя»: лірична рецепція // Південний архів: зб. наук. праць. Філологічні науки. – Херсон, 2004. – Вип. 24; Подорож Чичибабіна до Гоголя // VII Міжнародні Гоголівські читання: зб. наук. праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Полтава: ПДПУ, 2004; Пейзажна лірика Василя Симоненка // Витязь української поезії: матеріали наук. конф., присвяченої 70-річчю від дня народження Василя Симоненка. – Сімферополь: Таврія, 2005; Пространство и время в картине мира // Східнослов'янська філологія: Горлівка: Вид-во ГДІМ, 2010. – Вип. 18; Средства и способы репрезентации картины мира в лирике // Вопросы русской литературы: межвуз. научн. сб. – Симферополь: Крымский архив, 2011. – Вип. 19 (76).

ОХРИМЕНКО Павло Павлович (16.07.1919, с. Солониця Лубенського р-ну Полтавської обл. – 07.12.1997, м. Щорс Чернігівської обл.) – учений-літературознавець, доктор філологічних наук (1957), професор.

Народився в селянській сім'ї. Навчався в школах с. Засулля і м. Лубен. Закінчив Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка (нині національний університет ім. Тараса Шевченка) (1944). У 1944–1945, 1972–1997 працював у Сумському державному педагогічному інституті (нині державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка), з 1945 до 1972 – у Ворошиловградському державному педагогічному інституті (тепер Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка), Вінницькому державному педагогічному інституті ім. М. О. Островського (нині національний педагогічний університет ім. Михайла Коцюбинського), Кишинівському державному університеті (тепер Молдовський державний університет), Гомельському державному педагогічному інституті (нині університет).

Досліджував українсько-білоруські літературні зв'язки, білоруську літературу й фольклор, давню українську літературу. Майже всі публікації П. О. з історії літератури Київської Русі, зауважує літературознавець Олекса Мишанич, «мають полемічний характер, несуть в собі зерно нових пошуків, висловлюють нові гіпотези»: «...письменство на Русі існувало ще до прийняття християнства... література на Русі існувала ще в язичницькі часи, і джерелом її була місцева руська традиція, місцеве життя, багатий фольклорний матеріал». Учений «...заперечив твердження тих авторів, які обмежували літературу Київської Русі X – початком XII ст.», «довів, що хронологічні рамки літератури Київської Русі охоплюють період IX – першої половини XIII ст., тобто від початку письменності до ординського нашестя 1237–1240 рр.».

Автор понад 600 робіт, написаних українською, білоруською, російською мовами й опублікованих у різних виданнях, зокрема в журналах «Вітчизна», «Дніпро», «Народна творчість та етнографія», «Мистецтво», «Прапор» (тепер «Березіль»). Перша наукова робота «Сатиричні засоби поем Т. Г. Шевченка „Сон“, „Кавказ“» з'явилася 1940 в збірнику студентських наукових праць Київського університету.

Основні пр. (монографії, підручники, посібники, брошури, статті): «Т. Г. Шевченко и белорусская литература» (Мінськ, 1952); «Білоруська народнопоетична творчість» (Гомель, 1957); «Фольклорно-літературні зв'язки українського і білоруського народів» (Мінськ, 1959); «Українсько-білоруські літературно-фольклорні зв'язки» (1959); «Шевченко і Білорусія» (К., 1960); «Білоруські загадки, приказки і прислів'я» (1961); «Білоруська література і фольклор» (Мінськ, 1962); «Т. Шевченко і Литва» (1962, у співавт.); «Білоруські пісні і казки» (1965); «М. А. Кропивницький в Білорусії, Грузії і Молдавії» (1965, у співавт.); «Білоруська уснопоетична творчість» (Мінськ, 1966); «Біобібліографічний покажчик праць про білорусько-українські літературні і фольклорні зв'язки» (1967); «Історія білоруської доживотної літератури» (Мінськ, 1968); «Давня білоруська література» (Мінськ, 1968); «Древняя белорусская литература» (Дніпропетровськ, 1968); «Шляхами братства» (1968); «Тарас Шевченко і Беларусь» (Мінськ, 1969, білорус. мовою); «Літопис братерства: про білорусько-українські фольклорні, літературні і театральні зв'язки» (Мінськ, 1973); «Проблеми вивчення „Слова о полку Ігоревім“» (1980); «Як читати „Слова о полку Ігоревім“» (1986); «Вивчення „Слова о полку Ігоревім“ у середній школі» (1993); «Основні проблеми і деякі нові аспекти вивчення „Слова о полку Ігоревім“ у вищій шко-

лі» (1995). У науковому доробку П. О. розвідки, присвячені Іванові Котляревському: «Котляревський і білоруська література», «„Наталка Полтавка” в селі Солониці».

Учасник Другої світової війни, нагороджений медалями.

Член Спілки письменників України (нині Національна спілка письменників України) (з 1966).

А-ра: Степанюк Б., Ющенко О. *Пропагандист української літератури в Білорусії // Друг читача.* – 1969. – 29 лип.; Ступак Ю. *Насиченість життя // Червоний промінь.* – Суми, 1979. – 14 лип.; Заєць К. *Науковець, критик, педагог // Культура і життя.* – 1979. – 29 лип.; Дегтярев В. И. *Основные публикации проф. П. П. Охрименко: к 60-летию ученого.* – Суми, 1979; Павло Охрименко [Некролог] // *Літературна Україна.* – 1997. – 18 груд.; Ротач П. *Колоски з літературної ниви: короткий літературний календар Полтавщини.* – Полтава: Полтав. літератор, 1999; Мишанич О. *З минулих літ: літературознавчі статті й дослідження різних років / НАН України, Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка.* – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004; 90 років від дня народження літературознавця, критика, філолога Охрименка Павла Павловича // *Край.* – 2010. – № 7 (75); Голубченко В. *Одержимий наукою і совістю // Рідний край.* – 2012. – № 1 (26).

ПІЛЬГУК Іван Іванович (20.12.1899, с-ще Решетилівка Полтавської обл. – 18.07.1984, м. Київ) – літературознавець, письменник, доктор філологічних наук (1958), професор (1959).

Народився в селянській сім'ї. Освіту здобув у початковій та вищепочатковій школі. Закінчив дворічні педагогічні курси в м. Полтаві (1917), аспірантуру Харківського університету (нині національний університет ім. В. Н. Каразіна) (1935). Учителював. Працював в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР (тепер НАН України) (1942–1948), у Київському державному педагогічному інституті ім. О. М. Горького (нині Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова).

Досліджував творчість Тараса Шевченка, Михайла Коцюбинського, Марка Кропивницького, Степана Руданського й ін. письменників, підготував низку літературознавчих праць: «Народний співець Буковини Юрій Федькович», «Іван Котляревський» (1943), «Михайло Коцюбинський», «Тарас Шевченко: повісті» (1950), «Прозова творчість Т. Г. Шевченка» (1951), «Великі російські революціонери-демократи і українська література» (1952), «Життя і

творчість І. П. Котляревського», «Т. Г. Шевченко – основоположник нової української літератури», «Сатира Т. Г. Шевченка» (1954), «Степан Руданський» (1956), «Шевченко і декабристи» (1958), «Життя і творчість М. А. Кропивницького» (1960), «Т. Г. Шевченко – поборник дружби російського і українського народів» (1961), «Традиції Т. Г. Шевченка в українській літературі: дожовтневий період» (1963), «Традиції Т. Г. Шевченка в українській радянській літературі» (1965).

Опублікував збірку нарисів «Суцільні лани» (1931), повість «Повій, вітре!» (1969), роман «Марія Заньковецька» (1978). У повісті «Грозовий ранок» (1968) змальовано постать зачинателя нової української літератури й літературної мови Івана Котляревського, а в повісті «Дуби шумлять» (1970) – класика української літератури Панаса Мирного. Характерною рисою історико-біографічних повістей І. П. «є поєднання дослідницьких елементів із художньою інтерпретацією образів ... повісті ... пов'язані загальним прагненням показати спадкоємність літературно-мистецьких поколінь, самобутньою манерою зображення характерних явищ епохи та її представників» (Євген Гуцало).

Брав участь у підготовці підручників з української літератури для середньої і вищої школи.

Член Спілки письменників СРСР (з 1964).

А-ра: Гнатюк М. *Учений, педагог, письменник: Івану Пільгуку – 75 // Літературна Україна.* – 1974. – 20 груд.; Гуцало Є. *Із скарбниці класики // Пільгук І. Грозовий ранок: повісті.* – К.: Дніпро, 1979; *Письменники Радянської України 1917–1987: біобібліографічний довідник / авторитупоряд.* : В. К. Коваль, В. П. Павловська. – К.: Рад. письменник, 1988; Бурляй Ю. *Якось осінньої днини... [Про Івана Пільгука] // Літературна Україна.* – 1990. – 25 січ.; Кореневич А. *Зав'язь пам'яті // Пільгук І. Дуби шумлять: біографічні повісті.* – К.: Дніпро, 1990; Кореневич А. *Шукач Істини: грози і райдуги Івана Пільгука // Літературна Україна.* – 2000. – 13 квіт.

СИВОКІНЬ Григорій Матвійович (09.08.1931, х. Сивоконівка, нині Коломацький р-н Харківської обл., в офіційних документах с. Артемівка Чутівського р-ну Полтавської обл. – 09.12.2014, м. Полтава) – учений-літературознавець, доктор філологічних наук (1983), член-кореспондент НАН України (2000).

Закінчив Артемівську СШ (1950), українське відділення філологічного факультету (1955), аспірантуру (1958) Харківського державного уні-

верситету ім. О. М. Горького (нині національний університет ім. В. Н. Каразіна). Працював старшим редактором у видавництві цього ВНЗ (1958–1959). 1960 перебрався до м. Києва, обіймав посаду старшого редактора, завідувача редакції критики і літературознавства у видавництві «Дніпро». З 1962 переходить на роботу до Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР (тепер НАН України): молодший (1962–1968), старший (1968–1992) науковий співробітник, завідувач відділу теорії літератури (1992–2003), заступник директора з наукової роботи (1992–1993). Понад 10 років керував Координаційною радою з літературознавства при Інституті літератури, був членом Президії ВАК і головою експертної ради ВАК з літературознавства.

Коло наукових інтересів широке. Активно досліджував такі проблеми, як читач та реценція художнього твору, масова література як важливе явище соціокультурної динаміки ХХ ст., національний вимір літератури.

Опублікував понад 300 праць, з-поміж яких і студії, присвячені письменникам, що своїм життям і творчим шляхом пов'язані з Полтавщиною, – Олесеві Гончару, Борисові Харчуку й ін. Автор 12 монографій із проблем теорії, історії літератури, літературної критики: «Давні українські поетики» (Х., 1960, 2001), «Життєва переконаність героя» (1965), «Художня література і читач» (1971), «Друге прочитання» (К., 1972), «Визначеність таланту» (К., 1978), «Динаміка новаторських шукань» (1980), «Одвічний діалог: українська література та її читач від давнини до сьогодні» (К., 1984), «Від аналізу до прогнозу: літературно-художній пошук і позиція критика» (К., 1990), «У вимірах сприймання: теоретичні проблеми художньої літератури, її історії та функцій» (К., 2006) та ін.; відповідальний редактор понад 10 вагомих видань, як-от «Євген Маланюк: книга спостережень : статті про літературу» (К., 1997); відповідальний редактор і один з авторів колективної монографії відділу теорії літератури «Самотождність письменника: до методології сучасного літературознавства» (1999), співавтор 2 тому «Історії української літератури», трьох перших томів «Української Літературної Енциклопедії» (1988, 1990, 1995).

Читав лекції про сучасну українську літературу в Гарвардському університеті (1997). Творчо співпрацював із такими виданнями, як «Слово і час», «Науковий світ», «Дивослово», «Рідний край».

Член Національної спілки письменників України (з 1966).

Заслужений діяч науки і техніки (1997). Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня

(2001). Лауреат премії ім. О. І. Білецького в галузі літературно-художньої критики (1988).

А-ра: 70-річчя члена-кореспондента НАН України Г. М. Сивоконя // Вісник НАН України. – 2001. – № 8; Дончик В. Особистість: Григорієві Сивоконю – 70 // Дивослово. – 2001. – № 8; Омельчук О. Григорій Сивокінь: роки творчого злету // Слово і час. – 2006. – № 8; Сулима М. Безупинний діалог із читачем // Там само; Жулинський М. Герой неправдоподібного ювілею // Там само; Білик Г. Головне – жити чесним життям трудівника: на зорянім пантеоні рідного краю вчений-літературознавець Григорій Сивокінь // Рідний край. – 2007. – № 2 (17); Пам'яті товариша // Полтавський вісник. – 2014. – 19 груд.; Григорій Сивокінь // Літературна Україна. – 2014. – 25 груд.; Бикова А. Слово про колегу і товариша: пам'яті великого гуманіста, літературознавця Г. М. Сивоконя // Слово Просвіти. – 2015. – 15–21 січ.

СУЛИМА Микола Матвійович (26.04.1947, с. Загрунівка Зіньківського р-ну Полтавської обл.) – учений-літературознавець, доктор філологічних наук (1996), професор (2014).

Походить із родини службовців. Закінчив Великосорочинську СШ Миргородського р-ну Полтавської обл. (1965), філологічний факультет Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (нині національний університет ім. Тараса Шевченка) (1971), докторантуру Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України (1995). Працював бібліотекарем Великосорочинського кістково-туберкульозного санаторію (1965–1966), науковим співробітником (1972), старшим науковим співробітником (1972–1975, 1977–1978), завідувачем відділу (1974–1977), Державного музею книги і друкарства України, молодшим редактором відділу розповсюдження та реклами видавництва «Рад. школа» (1978–1979), старшим лаборантом (1979–1983), молодшим науковим (1983–1991), старшим (1991–1992, 1995–1997), провідним (1997–2000) науковим співробітником відділу української давньої літератури (згодом відділу української давньої та класичної літератури), заступником директора з наукової роботи (з 2000 і дотепер) Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН Української РСР (нині НАН України). У 1998–1999, 2005–2007 н. р. викладав нормативні курси української літератури (за сумісництвом) у Київському національному університеті «Києво-Могилянська академія». У 2005–2007 працював над держбюджетною темою «Леся Українка та її доба» у

Волинському державному університеті ім. Лесі Українки (нині Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки). Входив до групи працівників Інституту літератури та вчителів-методистів з укладання чинних програм з української літератури для 5–12 класів (2005). Брав участь у круглих столах, презентаціях шкільних програм і підручників, зустрічах з учителями, методистами, присвячених актуальним питанням викладання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах. Укладач хрестоматії «Давня українська література» для середньої школи (1991), яка витримала 4 видання, автор підручників «Українська література» для 8 кл. загальноосвітніх закладів із навчання мовами національних меншин (2008; співавт.: К. Н. Баліна, І. А. Тригуб), «Українська література» для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів (2009; співавт.: М. П. Ткачук, В. А. Смілянська, В. І. Сулима), хрестоматії «Оспівана воля» до цього підручника (2011; співупорядн.: М. П. Ткачук, В. А. Смілянська), автор підручника «Українська література» для 11 класу загальноосвітніх навчальних закладів (2011; співавт.: Г. Ф. Семенюк, М. П. Ткачук, О. В. Слоньовська, О. Г. Ковальчук, О. М. Ткачук, Н. М. Тимків).

Член редакційної колегії академічної «Історії української літератури» (у 12 т.), науковий редактор, член авторського колективу 1-го і 2-го тт. (давня українська література) та автор багатьох розділів, член редакційної колегії науково-теоретичного журналу Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України «Слово і Час» та інших періодичних видань. Почесний доктор Ужгородського національного університету (тепер Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет»).

Надрукував понад 300 праць, з-поміж них 2 монографії, 1 наукова розвідка, 1 збірник статей, 7 окремих видань творів, 3 підручники, 2 хрестоматії. Із публікацій навчально-методичного характеру 12 рекомендувало й затвердило Міністерство освіти і науки України. Дослідження М. С. охоплюють такі актуальні проблеми сучасного літературознавства, як версифікація, віршована й драматична література, діяльність літературних організацій 1920-х, тенденції розвитку української літератури XIX ст., другої пол. XX – поч. XXI ст., шкільна драма XVII–XVIII cc. і її вплив на українську драматургію XIX і XX ст. Він розшукав і опублікував низку архівних документів, які допомогли простежити зародження окремих тем і сюжетів у новій українській літературі.

Найважливіші монографії та збірники М. С.: «Українське віршування кінця XVI – по-

чатку XVII ст.» (1985), «Українська драматургія XVII–XVIII ст.» (2005), «Грехи розмаїтти: (епитимійні справи XVII–XVIII ст.» (2005), збірка статей «Книжиця у семи розділах» (2006), збірники «Українська література XIV–XVI ст.» (1988, у співавт.), «Українська поезія. Середина XVII ст.» (1992, у співавт.), «Український футуризм: вибрані сторінки» (Ніредьгаза, Угорщина; 1996), хрестоматія «Давня українська література» (4-те вид., 1998), «Бандурка» (2001), «М. Бажан „Політ крізь бурю”» (2002), «М. Зеров. Українське письменство» (2003), «Сяйво білого тіла» (2008), «На горах Києвських» (у співавт., Москва, 2010), «Український вертеп: вертеп у драматургії, прозі та поезії XIX–XX ст.» (2010).

Нагороджений орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня.

А-ра: Вісник Національної академії наук України: загальнонауковий та громадсько-політичний журнал. – 2007. – № 4.

ХРОПКО Петро Панасович (15.03.1928, с. Прихідьки Пирятинського р-ну Полтавської

обл. – 08.01.2002, м. Київ) – учений-літературознавець, доктор філологічних наук (1973), професор (1974), дійсний член АПН України (1993), методист.

Закінчив мовно-літературний факультет (1949), аспірантуру (1954) Київського державного педагогічного інституту ім. О. М. Горького. У 1950–1951 викладав українську мову та літературу в Самбірському педагогічному училищі на Львівщині (тепер державний педагогічний коледж ім. Івана Філіпчика). З 1954 в Київському державному педагогічному інституті ім. О. М. Горького (нині Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова): старший викладач, доцент, завідувач кафедри української літератури. Засновник наукової школи «Особливості розвитку українського реалізму XIX–XX ст.», підготував 5 докторів та 35 кандидатів філологічних наук, які працювали й працюють професорами та доцентами в багатьох вищих навчальних закладах України, і в Полтавському національному педагогічному університеті ім. В. Г. Короленка також: Т. О. Лещенко (1978–1981, 1984–1993), В. А. Мелешко, Г. І. Радько, С. В. Семенко.

Досліджував творчість І. Котляревського. Тема докторської дисертації «„Енеїда” Івана Котляревського і становлення реалізму в українській літературі перших десятиріч XX століття». Зробив вагомий вклад у розвиток наукових

знань про особливості класичного реалізму в українській літературі, проводив значну методичну роботу, зокрема брав участь у підготовці й написанні підручників і навчальних посібників для студентів-філологів, учителів-словесників (Історія української літератури : література першої половини ХІХ ст. – К. : Рад. школа, 1964 (у співавт.); Історія української літератури : література другої половини ХІХ століття. – К. : Рад. школа, 1966 (у співавт.); Історія української літератури кінця ХІХ – початку ХХ століття. – К. : Вища шк., 1991 (у співавт.); Історія української літератури : (перші десятиріччя ХІХ ст.). – К. : Либідь, 1992 (у співавт.), учнів-старшокласників (Українська література. 10 клас. – К. : Освіта, 1997). Бібліографія праць П. Х. налічує майже 300 позицій.

Уходив до складу редколегії науково-методичного журналу «Дивослово» («Українська мова та література в школі»), очолював науково-методичну комісію Міністерства освіти України, брав активну участь у підготовці та виданні художньої спадщини українських письменників.

Заслужений діяч науки і техніки (1995). Відмінник народної освіти України. Нагороджений орденом «Знак Пошани», медаллю «За доблесну працю».

Пр.: Іван Петрович Котляревський : літературний портрет. – К. : Держлітвидав України, 1958 (2-е вид. – 1964); Іван Котляревський : біографічний нарис. – К. : Дніпро, 1964; Біля джерел української реалістичної поезії: (10–40-і роки ХІХ ст.). – К. : Вид-во Київськ. ун-ту, 1972; Українська драматургія першої половини ХІХ століття. – К. : Ред.-вид. від. Київськ. держ. пед. ін-ту ім. О. М. Горького, 1972; Становлення нової української літератури. – К. : Рад. школа, 1988.

А-ра: Сучасний погляд на літературу: науковий збірник / ред. кол. : П. П. Хропко (відп. ред.), С. С. Кіраль (відп. секр.) та ін. – К. : ІВЦ Держкомстату України, 2004. – Вип. 9 : Пам'яті академіка Петра Хропка; Професори Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова : біобібліографічний довідник 1944–2009 рр. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009; Наукові школи Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова. – К. : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009.

ШАХОВСЬКИЙ Семен Михайлович
(25.05.1909, х. Синяківщина, тепер с. Білоусівка

Чорнухинського р-ну Полтавської обл. – 16.06.1984, м. Київ) – український літературознавець, критик, доктор філологічних наук, професор.

Закінчив Харківський педагогічний інститут (1932). Працював у Харківському, Львівському університетах, Українському поліграфічному інституті.

Досліджував творчість Тараса Шевченка, Лесі Українки, Михайла Коцюбинського, Леся Мартовича, Володимира Сосюри, Петра Панча, Юрія Смолича, Івана Франка й інших письменників, питання теорії літератури, естетики. Упорядник «Хрестоматії критичних матеріалів про нову українську літературу» (1947), упорядник і автор передмови до збірки «Про Шевченка» (1939), автор підручника з української радянської літератури для 10 класу середньої школи (1938–1959), книжок «Про Тараса Шевченка» (1939), «Михайло Коцюбинський» (1943), «Павло Тичина», «Творчість Василя Стефаника» (1943), «Історія української літератури: короткий нарис» (1951), «Майстерність Івана Франка» (1956), «В майстерні поетичного слова» (1958), «Лірика і лірики» (1960), «Світова слава Шевченка» (1961), «Літературні роди і види» (1963), «Вогонь в одязі слова» (1964), «10 романів та їх автори», «Павло Тичина : життєпис поета і громадянина» (1968), «Юрій Смолич : повість про романіста» (1970), «Леся Українка» (1971), «Романи Павла Загребельного» (1974).

Член Спілки письменників СРСР (з 1939).

А-ра: Шаховський Семен Михайлович // Шевченківський словник / Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР. – К. : Гол. ред. УРЕ, 1977. – Т. 2; Українська Радянська Енциклопедія : в 12 т. Т. 12. Фітогормони-в / ред. М. П. Бажан та ін. – 2-ге вид. – К. : Гол. ред. УРЕ, 1985. – С. 370; Шаховський Семен Михайлович // Друковані праці науково-педагогічних співробітників Українського поліграфічного інституту ім. Івана Федорова, опубліковані в 1930–1970 рр. : біобібліогр. покажчик : у 2 ч. / уклад. : Б. В. Дурняк, О. В. Мельников, О. М. Василюшин та ін. – Львів : Укр. акад. друкарства, 2009. – Ч. 2.